

Coğrafya Dersi Öğretim Programının Geneli ve Genel Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Erol Sözen¹

Özet

Eğitimin temel amacı tüm yaşam için hazırlıktır. Eğitim programlarının buna göre düzenlenmesi gerekliliği kaçınılmazdır. Eğitim programları hazırlanırken programın genel ve özel amaçlarının ülke ihtiyaçlarına göre belirlenmesi son derece önemlidir. Türkiye'deki eğitim kurumlarında öğrenme ve öğretme faaliyetleri, gelişimi güzel değil, M.E.B'na bağlı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan öğretim programlarıyla belirlenir. İlk 1924'ten itibaren başlayan ve 1941 Türk Coğrafya Kongresi'yle de en önemli aşamalarından birini gerçekleştiren Coğrafya programları her zaman çok tartışılmıştır. Hazırlan programların çok eleştirilen yönlerinden biri de amaçların açık bir şekilde ifade edilmemesi ve güncellenmemesidir. Eğitim programı hem Milli Eğitim'in hem de coğrafya dersinin genel ve özel amaçları doğrultusunda hazırlanmalı ve yürütülmelidir. Tartışmalar ve beklentiler neticesinde program en büyük evrimini 2005 yılında yaşamıştır. M.E.B'na bağlı Talim Terbiye Kurulu tarafından yürütülen çalışmalarla Coğrafya Ders Programları tekrar ele alınmıştır. Programın değişim süreci 2002'de başlamış ve süreç 14.07.2005 tarih ve 198 sayılı madde ile kabul edilerek karara bağlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programının Geneli ve Genel Amaçlarına ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirmektir. Ayrıca bu değişkenlerin, öğretmenlerin kıdem yılı, mezun oldukları fakülte, cinsiyet, okulların fiziki yeterlilikleri ve çalıştıkları okul türleri gibi özelliklerine göre ne ölçüde farklar oluşturduğu da tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sayede programın genel ve özel amaçları konusunda öğretmen görüşlerine göre çıkacak sonuçlar değerlendirilmiş ve ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Coğrafya dersi öğretim programı Coğrafya programının amaçları

The Overall of Geography Curriculum and Evaluation of the Thoughts Corresponding its General Aims

Abstract

The main purpose of education is a preparation of the whole life. It is urgent that curriculum should be designed according to this. While preparing curriculum, it is

---

¹ Dr. Milli Eğitim Bakanlığı (Düzce MEM) erol-sozen@hotmail.com

important to determine them according to the general and the special needs of the country. In educational institutions in Turkey teaching and learning activities are determined with curriculum prepared by Board of Education and Discipline connected with Ministry of Education, not haphazardly. The curriculum of geography-first started in 1924 and had one of its biggest milestone with the Turkish Geography Assembly in 1941-has always been discussed a lot. One of the most criticized parts of it is lack of information about the special aims and lack of update. Curriculum must be prepared and conducted according to both Ministry of Education and the general and special goals of geography lesson. As a result of discussions and expectations, curriculum had its biggest evolution in 2005. With the works conducted by the Board of Education and Discipline connected with Ministry of Education, curriculum of geography was re-argued out. The process of change started in 2002 and was adjudicated with the 198 th provision of date 14.07.2005.

The purpose of this research is to assess the views of teachers about the overall and general aims of geography lesson. Also it was tried to understand how these variants can change according to the length of service of the teachers, the faculty they graduate, the sex, physical conditions of the school and the type of school they work in. By the help of this the results of the views of the teachers about the overall and general aims of curriculum have been evaluated and introduced.

Key words: Geography curriculum, Aim of geography curriculum

GİRİŞ

“Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.” (Ertürk, 1984:12) İnsan hep bir şeyler öğrenir ve sürekli davranışlarına yenilerini eklediği bir süreç içindedir. Eğitim sürecine giren kişinin, bazı yönlerinin amaçların gösterdiği doğrultuda değişmesi ve gelişmesi gerekir. Eğitim programları nasıl tanımlanırsa tanımlansın, belli öğelerden oluşur. Bunlar, amaçlar (hedefler) ve davranışlar, içeriğin seçimi ve örgütlenmesi, öğrenme-öğretme süreci ve son olarak da amaçların değerlendirilmesidir.

"Eğitim programı, gerek okul içinde ve gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve teknikleriyle gerçekleştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür." (Varış,1998:17)

Tyler, eğitim yaşantılarının nasıl etkin olarak örgütlenebileceği ve hedeflere ulaşıp ulaşılamadığının nasıl belirlenebileceği sorularında yoğunlaşmıştır. Tyler'a göre;

- ✓ Amaçları tanımlama, içeriği organize etme ve materyalleri edinme
- ✓ Öğrenme yaşantılarını seçme ve öğrencileri tanıma
- ✓ Öğrencileri yöneltme
- ✓ Öğretim ve değerlendirme teknikleri tasarlama

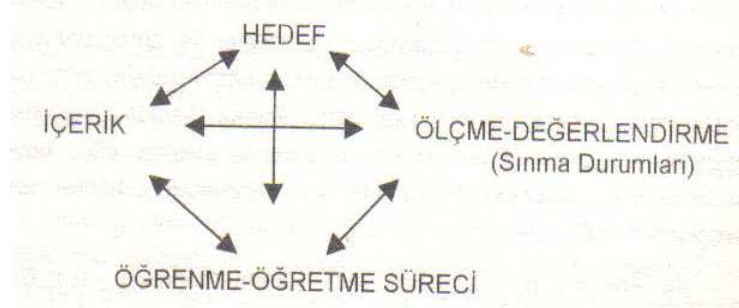
Eğitim programının temel öğeleridir.

Amaç, yetişecek bireyde bulunması uygun görülen, eğitim yoluyla kazandırılabilir istenilen özelliklerdir. Amaç kavramı daha ayrıntılı olarak ifade edilirse planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla kazandırılması kararlaştırılan, davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye uygun bir özelliktir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan sorunların çözümü için bir ülkede izlenen Milli Eğitim Politikasına uygun ve okuldaki öğrencilerin amaçları, davranışlara dönüştürülmesini sağlayan programların geliştirilmesi gerekir. Amaç boyutu ile ilgili hazırlıklar yaparken "bireyleri neden eğitiyoruz?" sorusuna cevap aramakla başlanmalıdır.

Eğitimde amaçlar üç düzeyde belirlenmelidir:

- ✓ Uzak Amaçlar: Ülkenin politik felsefesini yansıtan ve oldukça genel olarak belirtilen amaçlardır.
- ✓ Genel Amaçlar: Uzak hedefin yorumu olan aynı zamanda okulun iş görüşünü yansıtan amaçlardır.
- ✓ Özel Amaçlar: Bir disiplin ya da çalışma alanı için hazırlanmış olan amaçlardır.

Program geliştirme, bir eğitim programında yer alan dört temel öğe arasındaki ilişkiler bütünüdür. Bir eğitim programının dört temel öğesi ve aralarındaki ilişkiler aşağıdaki şekilde şematik olarak gösterilmiştir.

Şekil 1. Eğitim Programının Temel Öğeleri (Varış,1998:22)

Bu şemadaki hedef ile amaç kavramlarını paralel kabul etmek gerekir. Amaçlar bir programın rotasını, yönünü tayin eder. Dolayısıyla amaçların varlığı eğitim programının olmazsa olmazıdır. Birçok eğitim bilimci (Varış,1988. Demirel, 2003. Oliva, 1988. Taba, 1962.) programlarda, amaçlarının varlığının ve amaçlar doğrultusunda çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

İlk 1924'ten itibaren başlayan ve 1941 Türk Coğrafya Kongresi'yle de en önemli aşamalarından birini gerçekleştiren Coğrafya programları her zaman çok tartışılmıştır. Hazırlan programların en çok eleştirilen yönü amaçların açık bir şekilde ifade edilmemesidir. Eğitim programı hem Milli Eğitim'in hem de coğrafya dersinin genel ve özel amaçları doğrultusunda hazırlanmalı ve yürütülmelidir. Tartışmalar ve beklentiler neticesinde program en büyük evrimini 2005 yılında yaşamıştır. M.E.B'na bağlı Talim Terbiye Kurulu tarafından yürütülen çalışmalarla Coğrafya Ders Programları tekrar ele alınmıştır. Programın değişim süreci 2002'de başlamış ve süreç 14.07.2005 tarih ve 198 sayılı madde ile kabul edilerek karara bağlanmıştır.

Günümüzde birçok alanda yaşanan gelişme ve değişimlerden eğitim-öğretim alanları da etkilenmektedir. Bu alanlardan biri de coğrafya dersi öğretim programlarıdır. 2005 yılından itibaren Coğrafya Dersleri çok daha farklı bir hüviyete kavuşmuş ve birçok değişiklik ve yenilikle uygulamaya girmiştir. Bir öğretim programının değişmesi, yeniden düzenlenmesi ve uygulanmaya başlanması hiç de hafife alınacak bir süreç değildir. Ancak bu yoğun süreç bittiğinde ve program uygulanmaya girdiğinde her şey yoluna girmemiştir. Programın çeşitli boyutlarının değerlendirilmesi ve dönütlerle yola devam edilmesi önemlidir.

Gelişmiş ve ileri sayabileceğimiz Avrupa Ülkeleri'nde, 1980'li yıllara gelindiğinde, üniversitelerde yürütülen araştırmaların yarısından fazlası eğitim programları üzerinde yoğunlaşmıştır. Ülkemizde ise bu düzeye bugün bile gelinememiştir. Bu tür araştırmalar çağımızın en önemli yatırımı sayılan eğitime ve insana olan yatırımların hedefini bulmasına oldukça yol gösterici olacaktır.

2005 yılı programı daha önceki programlardan farklı şekilde uygulamaya girmiştir. Daha önceki programların bir kısmı Deneme Okulları'nda pilot olarak uygulanmış ve gerekli rötuşlardan sonra asıl uygulama başlamıştır. 2005 CDÖP ise tüm ülke çapında aynı anda uygulamaya girmiştir. Bu yüzden de programla ilgili dönüt alma ihtiyacı oldukça yüksektir. Yukarıda bahsi geçtiği üzere ülkemizde program değerlendirmesi üzerine araştırma ve çalışma ihtiyacı oldukça yüksektir.

Çalışmanın Amacı

Yapılan bu araştırmanın amacı, 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programının Geneli ve Genel Amaçlarına ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirmektir. Araştırma ile coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin Geneli ve Genel Amaçlarına ilişkin görüşlerinin neler olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu değişkenlerin, öğretmenlerin kıdem yılı, mezun oldukları fakülte, cinsiyet, okulların fiziki yeterlilikleri ve çalıştıkları okul türleri gibi özelliklerine göre ne ölçüde farklar oluşturduğu da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

“Ortaöğretim kurumlarında 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlayan “Coğrafya Dersi Öğretim Programının Geneli ve Genel Amaçları”na ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi” konulu bu araştırma, tarama (survey) modeli niteliğinde yapılmıştır.

Anketle yapılmış olan tarama (survey) modeli, var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi esas alır (Karasar, 1994: 77). Bunun için veriler, CDÖP hakkındaki öğretmen görüşleri ve düşünceleri alınarak toplanmıştır. Bunun içindir ki istatistiki bilgilere ulaşabilmede bu araştırma için anket önemli bir araçtır. Bu araştırma için bir anket hazırlanmıştır. Hazırlanan anket için ilgili

alan ve literatür taraması yapılmıştır. Anket hazırlanırken hem coğrafya öğretmenlerinin görüşleri alınmış hem de uzman görüşlerinden faydalanılmıştır.

Problem Cümlesi

1. Coğrafya programının geneli ve genel amaçlarına ilişkin, öğretmen görüşleri ne şekildedir?
2. Coğrafya programının geneli ve genel amaçlarına ilişkin, öğretmen görüşleri cinsiyet, çalışılan okul türü, öğrenim durumu, kıdem, sınıf mevcudu gibi değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini coğrafya öğretim programını uygulayan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu öğretmenlere İnternet üzerinde e-posta yöntemiyle çalışılan, coğrafya öğretmenlerinin üye olduğu gruplar üzerinden e-anket uygulaması şeklinde, yapılmıştır. Bu yöntem öğretmene, hazırlanacak anketi istediği zaman diliminde daha rahat doldurması, düzeltme yapması vb. için de kolaylık sağlamıştır. Yine bu tür ileti gruplarında gönüllülük esas olduğu için uygulanan anketlerden alınan sonuçlar daha gerçekçi olabilmektedir. (Kerski, 2000: 81, 86) Resmi yollarla uygulanan anketi bir mecburiyet olarak hissedenlerin değil, branşı ile ilgili gelişmelere açık olan öğretmenlerin gönüllü olarak anketi inceleyip doldurdukları söylenebilir. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında görev yapan coğrafya öğretmenleri, örneklemini ise evrenden random olarak seçilen 507 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve analizi

Coğrafya programının geneli ve genel amaçlarına ilişkin, öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla, araştırmacı tarafından beşli likert tipi ölçme aracı geliştirilmiştir. Hazırlanan anket, iki bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin kişisel bilgilerine yönelik sorular, ikinci bölümde ise programın geneli ve genel amaçlarına yönelik likertli maddeler yer almaktadır. Hazırlanan anket, maddelerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapıldıktan sonra uygulanmıştır. Hazırlanan anket taslağı, Gazi Üniversitesi'nde görev yapan uzmanların görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüş ve eleştiriler doğrultusunda anket

üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak, ön çalışma için uygun hale getirilmiştir. Daha sonra bu ölçek güvenirlik ve geçerlik analizleri için toplam 113 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama coğrafya öğretmenleriyle yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Anket formunun cronbach alpha güvenirlik katsayıları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Anket Formunun Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları

Boyut	Madde No	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alpha
Programın Genel Amaçları	7	,587	,887
	8	,686	
	9	,640	
	10	,643	
	11	,588	
	12	,649	
	13	,742	
	14	,608	
	15	,384	
	16	,474	
	17	,553	
	18	,577	
	19	,427	

Veriler toplanırken, anket formunun 3.sorusundaki “Görevli Olduğunuz Okul Türü” sorusunun seçeneklerindeki “özel okul” ve “sosyal bilimle lisesi” seçenekleri, hem söz konusu seçeneklere ilişkin gelen yanıtların azlığı hem de evrenin boyutlarının büyümesi nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Öğretmenlerden elde edilen veriler bilgisayar paket programı SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciencies) kullanılarak çözümlenmiştir.

Öğretmenlerin mesleki ve kişisel bilgilerine ait veriler ile anketteki sorulara verdikleri yanıtların hangi seçeneklerde (5’li likert) daha yoğun olduğunu ortaya koyabilmek için soruların yanıtlarına ait frekanslar, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama gibi istatistiksel değerler kullanılmıştır. İki

gruplu değişkenler (cinsiyet gibi) bakımından öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Üç veya daha fazla gruplu değişkenler (okul türü, kıdem, eğitim düzeyi, ortalama sınıf mevcutları) bakımından öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için ise, tek yönlü varyans (Anova) analizi uygulanmıştır.

Farklılığın belirlendiği durumlarda da, anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Ölçekte bulunan cümlelerin karşısında yer alan seçenekler, puanları ve bu seçeneklere ilişkin puan aralıkları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Likert ölçekli anket maddelerin puanlama aralığı

Puanlama Aralığı		
Hiç Katılmıyorum	1	1.00-1.80
Az Katılıyorum	2	1.81-2.60
Orta Düzeyde Katılıyorum	3	2.61-3.40
Çok Katılıyorum	4	3.41-4.20
Tamamen Katılıyorum	5	4.21-5.00

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Ait Bulgular

Tablo 3: Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine yönelik dağılımı

	f	%
Kadın	244	48,1
Erkek	263	51,9
Toplam	507	100,0

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların % 48,1'inin kadın, % 51,9'unun da erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Araştırmaya katılan öğretmenlerin görevli oldukları illerin dağılımı

Sıra	İl	Öğretmen Sayısı
1.	İstanbul	63
2.	Ankara	57
3.	Samsun	25
4.	İzmir	23
5.	Bursa	22
6.	Sakarya	22
7.	Düzce	22
8.	Bolu	17
9.	Adana	17
10.	Mersin	16
11.	Gaziantep	16
12.	Şanlıurfa	15
13.	Antalya	14
14.	Kocaeli	14
15.	Amasya	14
16.	Rize	13
17.	Giresun	13
18.	Çanakkale	12
19.	Trabzon	11
20.	Ordu	11
21.	Konya	10
22.	Artvin	8
23.	Erzincan	6
24.	Batman	5
25.	Diyarbakır	5
26.	Zonguldak	5
27.	Edirne	4
28.	Kayseri	4

29.	Yalova	4
30.	Aydın	4
31.	Karabük	4
32.	Erzurum	4
33.	Niğde	4
34.	Sivas	3
35.	Tekirdağ	3
36.	Gümüşhane	3
37.	Yozgat	2
38.	Çankırı	2
39.	Ağrı	2
40.	Denizli	2
41.	Kırşehir	1
42.	Sinop	1
43.	Kastamonu	1
44.	Kırklareli	1
45.	Muğla	1
46.	Eskişehir	1
Toplam		507

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya 46 değişik ilden toplam 507 öğretmenin katıldığı görülmektedir. Ağırlığın Ankara ve İstanbul gibi illerde daha çok olması bu illerdeki coğrafya öğretmeni sayılarının fazla olmasıyla yorumlanabilir.

Tablo 5:Araştırmaya katılan öğretmenlerin görevli oldukları okul türü

Çalışılan okul türü	f	%
Genel lise	207	40,8
Fen lisesi	4	,8
Sosyal bilimler lisesi	1	,2
Anadolu ve Anadolu öğretmen lisesi	165	32,5

Meslek lisesi	103	20,3
Çok programlı lise	15	3,0
Diğer	12	2,4
Toplam	507	100,0

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğretmenlerin % 40,8'inin Genel Lise, % 0,8'inin Fen Lisesi, %0,2'sinin Sosyal Bilimler Lisesi % 32,5'inin Anadolu ve Anadolu Öğretmen Lisesi, 20,3'ünün Meslek Lisesi, %3'ünün Çok Programlı Lise ve % 2,4'ünün de özel okullarda çalıştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumunun dağılışı

Mezun olunan fakülte	f	%
Lisans tamamlama	12	2,4
Fen-edebiyat	113	22,3
Eğitim fakültesi	285	56,2
Yüksek lisans	92	18,1
Doktora	5	1,0
Toplam	507	100,0

Tablo 6'ya göre % 56,2 oranı ile Eğitim Fakültesi mezunu olanlar ilk sırada gelmektedir. Bunu, % 22,3'lük oran ile Fen-Edebiyat Fakültesi, % 18,1 ile Yüksek Lisansa mezunları ve % 1 ile Doktora mezunları izlemektedir. Dolayısıyla çizelgeden, Eğitim Fakültesi mezunlarının en büyük grubu oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılışı

Kıdem durumu	f	%
1-5 yıl	53	10,5
6-10 yıl	124	24,5
11-15 yıl	132	26,0
16-20 yıl	101	19,9
21 yıl ve üzeri	97	19,1
Toplam	507	100,0

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerden 11–15 yıl kıdemde olanlar %26 oran ile ilk sırada ve en büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Daha sonra sırayla % 24,5’lik oran ile 6–10 yıl, % 19,9 ile 16–20 yıl kıdemi olanlar, % 19,1 ile 21 yıl ve üzeri kıdemi olanlar % 10,5 ile 1–5 yıl kıdemi olanlar ve en son da gelmektedir.

Tablo 8: Araştırmaya katılan öğretmenlerin görevli oldukları okullarındaki sınıfların ortalama mevcudu

Çalışılan sınıfların ortalama mevcudu	f	%
20ve daha az	42	8,3
21-25	153	30,2
26-30	204	40,2
31-35	76	15,0
36+	32	6,3
Toplam	507	100,0

Tablo 8’deki verilere göre, ankete katılan öğretmenlerin bulunduğu okullarda en yaygın ortalama sınıf mevcutları % 40,2 ile 26–30 arasındadır. Bu oranı, % 30,2 ile 21–25, %15,0 ile 31–35, % 8,3 ile 20 ve daha az, 36 ve üzeri % 6,3 ile ortalama sınıf mevcutları takip etmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğretmenlerin okullarındaki en yaygın ortalama sınıf mevcutları olarak 26–30 ve 21–25 kişilik oranlar dikkati çekmektedir.

Araştırmanın Birinci probleminin analizi **Öğretmenlerin Programın Genel Amaçlarına Yönelik Görüşleri**

Tablo 9: Öğretmenlerin Programın Genel Amaçlarına Yönelik Görüşleri

Programın Genel ve Genel Amaçları	Cevap Seçenekleri										$\bar{X}$
	Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Çok Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1- Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafî bilginin oluşan sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanmaya uygundur.	-	-	8	1,6	91	17,9	301	59,4	107	21,1	4,00
2- İnsan - doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafî sorgulama becerileri kazandırır.	-	-	24	4,7	67	13,2	274	54,0	142	28,0	4,05
3- Evrenle ait temel sorunları yapısıyla ilişkilendirir.	1	0,2	52	10,3	144	28,4	180	35,5	130	25,6	3,76
4- Doğa ve insan etkilerinin işleyiş ve değişimini kavratır.	-	-	30	5,9	88	17,4	298	58,8	91	17,9	3,89
5- Yakın çevremizden başlayarak bilimsel ve dnyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın özellikleri ve birliktelikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.	5	1,0	29	5,7	125	24,7	258	50,9	90	17,8	3,79
6- Ekosistemin işleyişine ve çevreye yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.	1	0,2	43	8,5	116	22,9	219	43,2	128	25,2	3,83
7- Doğa ve insan etkilerinin taşıdığı değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamaların önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanılmasıyla "sürdürülebilir" geliştirir.	6	1,2	61	12,0	113	22,3	227	44,8	100	19,7	3,70
8- Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkilerinin içinde sürdürülebilirliğini kavratır.	1	0,2	9	1,8	148	29,2	280	55,2	69	13,6	3,80
9- Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavratır.	1	0,2	28	5,5	121	23,9	238	46,9	119	23,5	3,88
10- Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek koruma ve önlem alınma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.	1	0,2	37	7,3	70	13,8	244	48,1	155	30,6	4,01
11- Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafî açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavratır.	11	2,2	53	10,5	98	19,3	260	51,3	85	16,8	3,70
12- Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafî birliktin ve sürdürülebilirliği oluşturur.	-	-	34	6,7	73	14,4	265	52,3	133	26,6	3,99
13- Coğrafyanın "vatan bilinci" kavramındaki önemini kavratır.	32	6,4	73	14,8	175	34,5	151	29,8	74	14,6	3,32
Toplam Ortalama											3,52

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretim programının “*genel amaçlarına*” ilişkin görüşlerinin ortalamasının ($\bar{X} = 3.52$) olup, “*Çok Katılıyorum*” düzeyinde gerçekleştiği Tablo 9’dan görülmektedir.

“Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanmaya uygundur.” Maddesine ilişkin dağılım tablodan incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 59,4’ü “*Çok katılıyorum*” seçeneğini işaretlerken, % 21,1’i “*Tamamen katılıyorum*”, % 17,9’u “*orta düzeyde katılıyorum*” ve % 1,6’sı ise “*az katılıyorum*” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 4.0$ (*çok katılıyorum*) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanmaya uygun olduğu söylenebilir.

“İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazandırır.” Maddesine ilişkin dağılım incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 54,0’ı “*Çok katılıyorum*” seçeneğini işaretlerken, % 28,0’ı “*Tamamen katılıyorum*”, % 13,2’si “*orta düzeyde katılıyorum*” ve % 4,7’si ise “*az katılıyorum*” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 4.05$ (*çok katılıyorum*) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, CDÖP’nin insan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazandırdığı şeklinde yorumlanabilir.

“Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.” Maddesine ilişkin oranlar incelendiğinde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin %35,5’i “*Çok katılıyorum*” seçeneğini işaretlerken, %28,4’ü “*orta düzeyde katılıyorum*” %25,6’sı “*tamamen katılıyorum*” %10,3’ü “*az katılıyorum*” ve % 0,2’si “*hiç katılmıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.76$ (*çok katılıyorum*) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, CDÖP’nin evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirdiği sonucuna varılabilir.

“Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavratır.” Maddesine ilişkin oranlar incelendiğinde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin %58,8’i “*Çok katılıyorum*” seçeneğini işaretlerken, %17,9’u “*tamamen katılıyorum*” %17,4’ü “*orta düzeyde katılıyorum*” ve %5,9’u “*az katılıyorum*” seçeneğini

işaretlemiştir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.89$ (**çok katılıyor**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, CDÖP'nın doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrayabileceği sonucu çıkarılabilir.

“Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.” Maddesine ilişkin oranlar incelendiğinde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin %50,9'u “**Çok katılıyor**” seçeneğini işaretlerken, %24,7'si “**orta düzeyde katılıyor**” %17,8'i “**tamamen katılıyor**” %5,7'si “**az katılıyor**” ve %1'i “**hiç katılmıyorum**” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.79$ (**çok katılıyor**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, CDÖP'nın öğrencilere yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinci geliştirme konusunda yardımcı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Ekosistemin işleyişine ve çevreye yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.” Maddesine ilişkin oranlar incelendiğinde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin %43,2'si “**Çok katılıyor**” seçeneğini işaretlerken, %25,2'si “**tamamen katılıyor**” %22,9'u “**orta düzeyde katılıyor**” %8,5'i “**az katılıyor**” ve % 0,2'si “**hiç katılmıyorum**” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.85$ (**çok katılıyor**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, CDÖP'nın öğrencilere, ekosistemin işleyiş ve çevreye yönelik sorumluluk bilinci geliştirme konusunda yararlı olacağı şeklinde yorumlanabilir.

“Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.” Maddesine ilişkin oranlar incelendiğinde, ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin %44,8'i “**çok katılıyor**” seçeneğini işaretlerken, %22,3'ü “**orta düzeyde katılıyor**” %19,7'si “**tamamen katılıyor**” %12'si “**az katılıyor**” ve %1,2'si “**hiç katılmıyorum**” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.70$ (**çok katılıyor**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, CDÖP'nın öğrencilere insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştireceği vurgulanabilir.

“Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeletir.” Maddesine ilişkin oranlar incelendiğinde, ankete katılan coğrafya

öğretmenlerinin %55,2'si "**Katlıyorum**" seçeneğini işaretlerken, %29,2'si "**orta düzeyde katlıyorum**" %13,6'sı "**tamamen katlıyorum**" %1,8'i "**az katlıyorum**" ve %0,2'si "**hiç katılmıyorum**" seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.80$ (**çok katlıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, CDÖP'nin öğrencilere mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini sorgulattığı şeklinde yorumlanabilir.

"Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavratır." Maddesine ilişkin dağılım incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 46,9'u "**çok katlıyorum**" seçeneğini işaretlerken, % 23,9'u "**orta düzeyde katlıyorum**" % 23,5'i "**Tamamen katlıyorum**", % 5,5'i "**az katlıyorum**" ve %0,2'si ise "**hiç katılmıyorum**" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.88$ (**çok katlıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, CDÖP'nin öğrencilere kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu olmasının önemini kavratıldığı yorumu çıkarılabilir.

"Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir." Maddesine ilişkin dağılım tablodan incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 48,1'i "**çok katlıyorum**" seçeneğini işaretlerken, % 30,6'sı "**Tamamen katlıyorum**", % 13,8'i "**orta düzeyde katlıyorum**" % 7,3'ü "**az katlıyorum**" ve %0,2'si ise "**hiç katılmıyorum**" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 4.01$ (**çok katlıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, CDÖP'nin öğrencileri doğal afetler ve çevre sorunlarına karşı bilinçlendirerek bu sorunlara karşı önlem alma yollarını öğretebileceği yargısına ulaşılabilir.

"Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavratır." Maddesine ilişkin dağılım tablodan incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 51,3'ü "**çok katlıyorum**" seçeneğini işaretlerken, % 19,3'ü "**orta düzeyde katlıyorum**" % 16,8'i "**Tamamen katlıyorum**", % 10,5'i "**az katlıyorum**" ve %2,2'si ise "**hiç katılmıyorum**" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.70$ (**çok katlıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, CDÖP'nin öğrencilere ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavratıldığı şeklinde yorumlanabilir.

“Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunu fark ettirir.” Maddesine ilişkin dağılım tablodan incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 52,3’ü “*çok katılıyorum*” seçeneğini işaretlerken, % 26,6’sı “*Tamamen katılıyorum*”, % 14,4’ü “*orta düzeyde katılıyorum*” % 6,7’si “*az katılıyorum*” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.99$ (**çok katılıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgudan, CDÖP’nin öğrencilere bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunu fark ettirdiği yargısına ulaşılabilir.

“Coğrafyanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini özümsetir.” Maddesine ilişkin dağılım tablodan incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin % 34,5’i “*orta düzeyde katılıyorum*” seçeneğini işaretlerken, % 29,8’i “*çok katılıyorum*” % 14,8’i “*az katılıyorum*” % 14,6’sı “*Tamamen katılıyorum*”, ve %6,3’ü ise “*hiç katılmıyorum*” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması $\bar{X} = 3.32$ (**orta düzeyde katılıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, CDÖP’nin öğrencilere coğrafyanın “vatan bilinci” kazanılmasında, ortalamasının ($\bar{X}$) araştırmanın diğer maddelerinden biraz düşük kaldığı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci probleminin analizi

Araştırmanın ikinci probleminin analizinde, araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP’nin geneli ve genel amaçlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin CDÖP’nin geneli ve genel amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılığı için t-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	P
Genel Amaçlar	Kadın	244	3,80	,52	-1,138	,256
	Erkek	263	3,85	,53		
	Erkek	263	3,60	,57		

Tablo 10'daki analiz sonuçlarına göre; araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(505)} = -1,138$; $p > ,05$]. Bu bulgu araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşlerinin benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin "CDÖP'na ilişkin görüşlerinin okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Okul Türü Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Sıra	Okul türü	N	$\bar{X}$	S
Genel Amaçlar	1	Genel lise	207	3,78	,49
	2	Anadolu ve Anadolu öğretmen lisesi	165	3,79	,63
	3	Meslek lisesi	103	3,95	,40
	4	Diğer	32	3,88	,56
		Toplam	507	3,83	,53

Tablo 12: Öğretmenlerin CDÖP'nin amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Okul Türü Değişkenine Göre Farklılığı için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark Tukey
Genel Amaçlar	Gruplar arası	2,091	3	,697	2,515	,058	
	Gruplar içi	139,448	503	,277			
	Toplam	141,539	506				

Tablo 12'deki analiz sonuçlarına göre; araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşleri görev yaptıkları okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(3-503)} = 2,515$; $p > ,05$]. Bu bulgu farklı okul türünde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin

CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşlerinin benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin CDÖP'nin amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılığı

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'na ilişkin görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Sıra	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S
Genel Amaçlar	1	Fen-edebiyat	113	3,99	,68
	2	Eğitim fakültesi	285	3,75	,48
	3	Lisansüstü	97	3,86	,45
		Toplam	495	3,83	,54

Tablo 14: Öğretmenlerin CDÖP'nin amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılığı için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark Scheffe
Genel Amaçlar	Gruplar arası	4,536	2	2,268	8,151	,000	1-2
	Gruplar içi	136,895	492	,278			
	Toplam	141,431	494				

Tablo 14'te analiz sonuçlarına göre; araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-492)} = 8,151$; $p < ,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, Fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3,99$) ile eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin görüşlerinin

ortalaması ($\bar{X} = 3,75$) arasında fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşlerinin eğitim fakültesi mezunu öğretmenlere göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum eğitim fakültesi mezunlarının fen-edebiyat fakültesi mezunlarına göre formasyon bakımından daha donanımlı olmalarıyla açıklanabilir. Yani eğitim fakültesi mezunları duruma daha eleştirel bakmışlardır denilebilir.

Öğretmenlerin CDÖP'nin amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre Farklılığı

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'na ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 15' da verilmiştir.

Tablo 15:Kıdem Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Sıra	Kıdem	N	$\bar{X}$	S
Genel Amaçlar	1	1-5 yıl	53	3,99	,44
	2	6-10 yıl	124	3,65	,29
	3	11-15 yıl	132	3,87	,60
	4	16-20 yıl	101	3,70	,60
	5	21 yıl ve üzeri	97	4,03	,52
		Toplam	507	3,83	,53

Tablo 16: Öğretmenlerin CDÖP'nin Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre Farklılığı için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark Tukey
Genel Amaçlar	Gruplar arası	10,907	4	2,727	10,479	,000	1-2 1-4
	Gruplar içi	130,632	502	,260			
	Toplam	141,539	506				

Tablo 16'daki analiz sonuçlarına göre; araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşleri kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(4-502)} = 10,479$; $p < ,05$]. Anlamlı

farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3,99$) ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{X} = 3,65$) ve 16-20 yıl kıdeme sahip ($\bar{X} = 3,70$) öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması arasında 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu 1-5 yıl kıdeme sahip yani göreve yeni başlayan öğretmenlerin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşlerinin kendilerinden daha fazla kıdeme sahip (6-10 yıl ile 16-20 yıl) öğretmenlere göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durum 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin önceki programla çalışmamış olmasıyla, lisans eğitimlerinin daha yeni olmasıyla ve sadece 2005 programını tanımlarıyla açıklanabilir. Bu sebeple 2005 programı onlara bir değişiklik olarak gelmemiştir.

Öğretmenlerin CDÖP'nin Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Farklılığı

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'na ilişkin görüşlerinin sınıf mevcudu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: Sınıf Mevcudu Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Sıra	Sınıf Mevcudu	N	$\bar{X}$	S
Genel	1	20ve daha az	42	3,98	,58
Amaçlar	2	21-25	153	3,89	,61
	3	26-30	204	3,83	,44
	4	31-35	76	3,74	,55
	5	36+	32	3,52	,29
		Toplam	507	3,83	,53

Tablo 18: Öğretmenlerin CDÖP'nin Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Farklılığı için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark Tukey
Genel	Gruplar arası	5,312	4	1,328	4,894	,001	1-5
Amaçlar	Gruplar içi	136,227	502	,271			2-5
	Toplam	141,539	506				3-5

Tablo 18'deki analiz sonuçlarına göre; araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin CDÖP'nin amaç boyutuna ilişkin görüşleri sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(4-502)} = 4,894$; $p < ,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, 36 ve daha fazla mevcuda sahip sınıflarda öğretmenlik yapanların görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3,52$) ile 20 ve daha az mevcutlu ($\bar{X} = 3,98$) 21-25 mevcutlu ($\bar{X} = 3,89$) ve 26-30 mevcutlu ($\bar{X} = 3,84$) sınıflarda görev öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması arasında 36 ve daha fazla mevcuda sahip sınıflarda öğretmenlik yapanların aleyhine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu kalabalık sınıflarda (36 ve üstü) görev yapan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersi amaçlarına ilişkin görüşlerinin kendilerinden daha az mevcutlu sınıflarda görev yapan (20 ve daha az, 21-25 ve 26-30) öğretmenlere göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir. Kısaca sınıf mevcudu 20 ve daha az, 21-25 ve 26-30 arasında olan öğretmenlerin 36 ve daha kalabalık sınıflarda görev yapan öğretmenlere göre coğrafya dersi amaçlarına ilişkin daha olumlu görüşlere sahiptir. Bu durum, sınıf mevcudu arttıkça öğrenci merkezli olan programın uygulanmasının daha zor olması şeklinde açıklanabilir.

Sonuçlar

1. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretim programının “*genel amaçlarına*” ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3,52$) olup, “*Çok Katılıyorum*” düzeyinde gerçekleşmiştir. 10. sınıf CDÖP'nin coğrafya programının genel amaçlarına uyumlu olduğu söylenebilir. “Coğrafyanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini özümsetir.” Maddesinin genel ortalaması $\bar{X} = 3,32$ (**orta düzeyde katılıyorum**) düzeyinde gerçekleşmiştir. Buradan okullarımızda değer eğitimi eksikliğinden söz edilebilir. Okullarımızın ağırlıklı olarak üzerinde durduğu konu üniversite

giriş sınavlarıdır. Onun içindir ki Atatürkçülük, vatan bilinci, ülke sevgisi, sosyal dayanışma, çevre bilinci gibi birçok alanda değer eğitimi eksikliğinden bahsedilebilir. Öğretmenlerimiz her ne kadar yıllık planlarına bu alanlarla ilgili öngörülerini ekleseler de bu alanlar derslerde biraz daha üniversite giriş sınavlarının gölgesinde kalmaktadır. Oysa bu değerler coğrafya eğitiminin önemli alanlarıdır. Programın uygulanışında problem oluşmaması açısından “Atatürkçülük” alanında ve “Vatan bilinci” geliştirmede yapılabilecekler hizmet içi eğitim seminerleriyle daha dikkatle ele alınmalıdır.

2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görevli oldukları okullarındaki sınıfların ortalama mevcuduyla ilgili elde edilen sonuçlara göre, sınıfların %38,5’inin ortalama mevcudunun 25 ve altında olduğu, geri kalanının ise bunun daha üzerinde olduğu görülmektedir. Sınıfların yarıdan çoğunun kalabalık olduğu söylenebilir. Bu durum etkinlik ağırlıklı ve öğrenci merkezli olan programın uygulanabilmesi ve verimli olabilmesini zorlaştırabilir. Ayrıca okullarının fiziki durumunun; gerek internet ve coğrafya sınıfı ve gerekse donanım araç-gereçleri(harita, projeksiyon, bilgisayar vb.) açısından yetersiz olduğu söylenebilir. Katılımcı öğretmenlerin okullarındaki öğrencilerin internetten yararlanma verilerine göre, % 60,0 oranıyla “az” ve % 15,6 ile “hiç” düzeyindedir. Öğretmenlerin de okulda internetten faydalanma oranları da yarıdan azdır ki bu da CBS açısından programa engeldir. Ancak yürütülen çalışmalar bu tip alt yapıların ve fiziki sıkıntıların giderilmesine yöneliktir. Artvinli’nin (2007) yapmış olduğu araştırmada da okulların fiziki durumları, programın uygulanması açısından önemli bir zorluk olarak gösterilmiştir.
3. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenleri CDÖP hakkında yapılan bilgilendirmeleri yetersiz bulmakta bunun en önemli nedeni olarak yapılan seminerleri amaca uygun düzeyde ciddi bulmadıklarını belirtmektedirler. Artvinli’nin (2007) yapmış olduğu araştırmada da benzer sonuçlara değinilmiştir.
4. Öğretmenlere yeni CDÖP hakkında eksikliklerin giderilebilmesi ve anlaşılmayan noktaların açıklığa kavuşabilmesi için hizmet içi seminerlere ihtiyaç olduğu düşünülebilir.

5. Hizmet içi eğitim seminerleriyle özellikle coğrafya öğretmenlerine, kazanımları uygulamada tamamen kendi inisiyatiflerinde çalışabilecekleri açıklanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, B.; Koç, H. (2010). 2005 CDÖP'na İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi Giresun Ün. Sosyal Bilimler Enst. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi Sayı: 2 Sayfa:17-52.
- Demirel, Ö. (2003). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, 5. Baskı, Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). Eğitimde Program Değerlendirme, 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1984). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Hacettepe Ün. Basımevi.
- Ertürk, M.; Girgin, M. (2005). Standartları Bakımından Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması, Konya: Doğu Coğrafya dergisi, Sayı:13.
- Karabağ, S. (1998). Coğrafya Öğretiminde Anahtar Sorular ve Kavramlar. Ankara: G.Ü Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 18 .2 s.25-41.
- Karabağ, S.; Şahin, S. (Editörler) (2007). Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi (5. Bölüm) Ankara: Gazi Kitabevi. Yayın Dağıtım. Adakale sokak No: 16/2, Kızılay.
- Karasar, N. (1994). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 6. Baskı, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kerski, J.J. (2000). The implementation and effectiveness of Geographic Information Systems Technology and Methods in Secondary Education, Colorado: University of Colorado, Department of Geography.
- Küçükahmet, L. (2003). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Nobel Yay.
- Küçükahmet, L (2007). Program Geliştirme ve Öğretim Ankara: Nobel Yay. Dağıtım.
- M.E.B, (2003). EARGED, Coğrafya Müfredat Değişiklik Raporları, Ankara.
- M.E.B(a). (2005). Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, Ankara.

- Olivia, P.F. (1988). Schools and Curriculum Change. Boston: Scott, Foresman and Co.
- Tanner, D.; Tanner, L.N.(1980). Curriculum Development: Theory İnto Practice. New York: Mac Millian.
- Turođlu, H. (2006). “Orta Öğretim Coğrafya Müfredatında Yapılandırıcı Öğrenme” İstanbul: Türk Coğrafya Dergisi, Say:47, S.115–130.
- Tyler, R. (1949). Basic Principles of Curriculum and İstruction. Chicago: Universty of Chicago Pres.
- Üçışık, S.; Sekin, S. (2001). Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım, İstanbul: Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:4.
- Varış, F. (1998). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Ank. Ün. Eđt. Bilimleri Fak. Yay. No:157.
- Vural, B. (2004). Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ, İstanbul: Hayat Yayınları.